

PERISKOP

FORUM FOR KUNSTHISTORISK DEBAT

Periskop: Forum for kunsthistorisk debat

Nr. 32, 2024

“Færøsk kunsthistorie i dag”

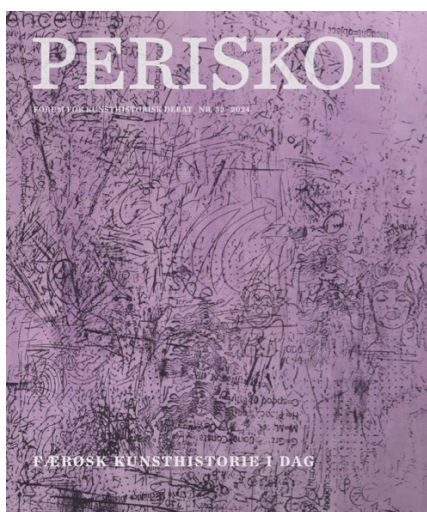
Titel: “Anmeldelse: *Emil Westman Hertz: Altid forandret*”

Forfatter(e): Adam Bencard

Sidetal: 130-132

Dato: 31.10.2024

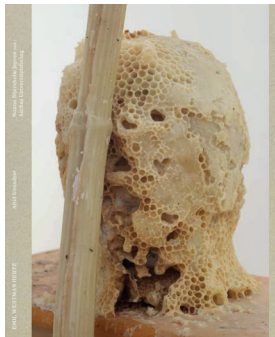
DOI: 10.7146/periskop.v2024i32.150349

Emil Westman Hertz: Altid forandret

Red. Nanna Stjernholm Jepsen, med bidrag af Mikkel Bogh, Rune Gade, Ida Marie Hede, Nicoletta Isar, Anders Gaardboe Jensen, Nanna Stjernholm Jepsen, Ferdinand Ahm Krag, Maria Kjær Thomsen og Line Marie Thorsen

Aarhus Universitetsforlag, 2024, 328 sider

I sin selvbiografiske roman *In the Body of the World* fra 2013 fortæller den feministiske pioner og forfatter Eve Ensler, bedst kendt for *The Vagina Monologues*

(1996), om sine oplevelser, da hun efter et arbejdsophold i Congo får konstateret kræft i underlivet. Romanen beskriver det efterfølgende lange, komplicerede og invasive sygdoms- og behandlingsforløb, et forløb, der for Ensler ender med gradvist at nedbryde den oplevede afstand mellem krop og verden – både hendes egen og andres. Hun skriver:

Suddenly the cancer in me was the cancer that is everywhere. The cancer of cruelty, the cancer of greed, the cancer that gets inside people who live downstream from chemical plants, the cancer inside the lungs of coal miners. The cancer from the stress of not achieving enough, the cancer of buried trauma. The cancer that lives in caged chickens and oildrenched fish. The cancer of carelessness. The cancer in fast-paced must-make-it-have-it-smoke-it-own-it formaldehydeasbestospesticideshairdyecigarettescellphonesnow. [...] Cancer, a disease of pathologically dividing cells, burned away the walls of my separateness and landed me in my body... (Ensler 2013, 7)

Burhøns, grådighed, kulminearbejdere, formaldehyd, stress, traumer, cancer; sygdommen skaber i Ensler en fornemmelse for verdens stofflige forbundethed, med alt, hvad det indebærer af smerte og uens livsvilkår. En levet erfaring af verdens grundlæggende materialitet, dens stofskifte, så at sige, skabt af cancercellernes ubønhørlige vækst.

Den danske kunstner Emil Westman Hertz' (1978-2016) samlede værk har et slægtskab med dette blik på verden. Hertz døde i 2016 som blot 37-årig af leukæmi, efter et mangeårigt sygdomsforløb, der begyndte kort efter hans afgang fra Kunstakademiet i 2008. Hans værker blandede en lang række medier, og han arbejdede både som billedhugger, tegner, grafiker og fotograf. Ligesom Enslers vidtfavnende liste af sammenhænge mellem alt fra sygdom og cigaretter til formaldehyd, så var Hertz' værker ofte overvældende blandinger af materialiteter: bivoks, medicinpakker, planter, muslingeskaller, neonskilte, fotografier, sivflettede skamler, tegninger og meget mere. Her er fx en materialeliste fra installationen *Nine Of Wands* (2015): Træ, jern, bivoks, papir, bast, skumgummi, gips, harpiks, plastik, polysteren, bjørneklo, bark, snor m.m. En fortættet ophobning af stofflighed. I sine værker blandede han oftest disse medier i store, fysiske kollager, hvor hans forskellige værktøjer flettede sig sammen i omskiftelige og historietætte udsagn. Genstande, tegninger, fotografier og skulpturelle elementer fra en installation optrådte ofte i andre opsætninger på andre udstillinger, og værkerne var på den måde både konkret og symbolsk uafsluttede og foranderlige, som bogtitlen *Altid forandret* også peger på.

Altid forandret er det første samlede værk om Hertz' korte, men omfangsrige og stadig akut aktuelle kunstproduktion, der indtil nu har været relativt ubeskrevet. Den utroligt smukke bog – layout, papirkvalitet, billedmateriale, alt ved bogen er gennemtænkt og af høj kvalitet – er redigeret af kunsthistorikeren Nanna Stjernholm Jepsen, der selv har skrevet et kapitel i bogen og desuden også tidligere har forfattet den glimrende artikel “Altid forandret: Sygdommens materialitet hos Emil Westman

Hertz” i *Periskop* (2021). Bogens andre bidragsydere tæller kunsthistorikerne Mikkel Bogh, Rune Gade, Maria Kjær Thomsen, Anders Gaardboe Jensen og Line Marie Thorsen, forfatteren Ida Marie Hede samt en samtale mellem kunsthistorikeren Nicoletta Isar og kunstneren Ferdinand Ahm Krag. Derudover er der en forbilledlig billedside, der viser både Hertz’ udstillede værker og installationer samt fotografier og tegninger fra hans arkiver. Alene billedsiden er omfattende og fængende nok til helhjertet at anbefale bogen, men heldigvis holder teksterne også et tilsvarende kvalitetsniveau.

Fælles for teksterne i bogen er, at de alle, udover at være nyskrevne til *Altid forandret*, emmer af respekt og en hel del beundring for Hertz’ værk. De er alle over en kam værknære; man fornemmer, at forfatterne er blevet båret af kunstnerens optagethed af verdens stoflighed mod læsninger, der undersøger og understreger denne materielle flertydighed. De bliver aldrig for indspiste eller teoretiske og er forbilledligt rige på konkrete læsninger af værkernes udformning og stoflighed – man fornemmer værkernes nærhed i forfatterens refleksioner, de vender hele tiden tilbage til dem og opdager ting i dem. Værkerne bliver aldrig bare et afsæt for at ride en teoretisk kæphest eller lave en rutinepræget genrelæsning. Værkerne trænger sig på i al deres åbne, uafklarede materialitet. I sin indledende artikel “Membraner og mellemrum” bruger Nanna Stjernholm Jepsen således begrebet “porøsitet” til at udfolde, hvordan installationen *Prinsens Have* (2014) skaber stoffig resonans mellem krop og verden. Det er kendetegnende for værkernes insisterende materialitet, at porøsitet som analytisk begreb trækker i retning af en række fysiske videnskaber som fysik, biologi og geologi, altså videnskaber, der også indeholder en nærhed over for verdens fysiske opbygning og strukturer. “Sansning og materialer er også viden”, som Jepsen skriver i artiklens afslutning. Andre artikler trækker også på den slags videnskabelige resonanser. Anders Gaardboe Jensen undersøger bl.a. i artiklen “Emil Westman Hertz’ rituelle maskerade” kunstnerens komplekse metode og beskriver ved hjælp af blandt andet kvantefysik og matematik

Hertz’ “formafsøgende tilgang til materialernes virksomme natur”. Tilsvarende bruger Line Marie Thorsen viden fra biologien om de bjørnekloplanter, der er et tilbagevendende indslag i Hertz’ værker, til at læse på tværs af planter, sygdom, dødsforestillinger og kosmisk, materiel sammenhæng.

Forfatterne får alle noget ud af at nærlæse værkerne, spekulere med dem og sætte dem ind i kunsthistoriske kontekster. Særligt artiklerne fra Mikkel Bogh, Anders Gaardboe Jensen og Rune Gade udfolder denne kunsthistoriske kontekstualisering og bringer Hertz’ værk i samtale med bl.a. Giacometti, Dürer og fotografikunstens historie. Det bliver gjort både med stor viden – det er trods alt nogle af landets mest erfarne kunsthistorikere, der fører pennen – og indsigt. Mere personlig og tekstuel eksperimentering – og, i denne anmelders mening, bogens bedste tekst – er Ida Marie Hedes tekst “At trække sit ansigt af” om ansigter i Hertz’ værker. Det er måske den tekst, der på sin egen måde bedst formår at resonere med den materielle sensibilitet og porøsitet, der kendetegner Hertz’ værker og deres uafklarede åbenhed. Hedes tekst, ligesom Hertz’ værker, krydser angst, død, krop, materialitet og fornemmelsen af at være uomgængeligt forbundet. Smukt skriver Hede (184) som afslutning:

I det hele taget at kunne forestille sig sin egen krop i andre tilstande, i andre forbindelser. At blive bange for alt det usynlige, der er inden i én, og derfor næsten ikke kunne begribe, hvad det kunne udvikle sig til, ja, hvad hele verdens materialitet kunne bestå af. At prøve at forstå sin krop som én puls i et dunkende system, en stor verdens krop, og give den ord eller form. Der er øjeblikke, hvor éns kropps tilstand åbner sig for forbindelser til andre kroppe.

Denne samtidige påkaldelse af det konkrete og det hallucinatoriske, af det nærværende og det angstprovokerende, det faste og det flydende spejler Hertz’ værker på fornemste vis.

I denne oplevelse af kroppen i verden ligger også kimen til et kritisk spor, som kunne foldes ud i læsningen af Hertz' værker, nemlig de politiske, økonomiske, sociale, økosystemiske og samfundsmæssige betydninger af denne påkaldelse af vores grundlæggende materielle indlejrethed; vores vilkår som del af materielle, og i sidste ende planetariske, systemer. Den potentielle politiske læsning af Hertz' værk fylder mindre i artiklerne, men svæver alligevel i baggrunden som en slags skygge. For hvad betyder det, at verden er materielt sammenbundet? Hvilke konsekvenser, økosystemiske og personlige, følger med erkendelsen af vores indlejrethed i verdens materialitet? Der er ikke i sig selv noget nyt i at tænke over det materielle, men den globale situation, vi befinder os i, synes at skærpe nødvendigheden af og trangen til at gøre det netop nu. Den feministiske videnskabssteoretiker Stacey Alaimo (2018, 435) har skrevet om "trans-corporeality", altså en overskridende og gennemløbende materiel kropslighed, hvis form og politiske betydning hun beskriver således:

Trans-corporeality means that all creatures, as embodied beings, are intermeshed with the dynamic, material world, which crosses through them, transforms them, and is transformed by them [...] The trans-corporeal subject is generated through and entangled with biological, technological, economic, social, political and other systems, processes, and events, at vastly different scales. Trans-corporeality finds itself within capitalism, but resists the allure of shiny objects, considering instead, the effects they have, from manufacture to disposal, while reckoning with the strange agencies that interconnect substance, flesh and place. It does not contemplate discrete objects from a safe distance, but instead, thinks as the very stuff of the ever-emergent world.

Hertz' kræftsygdom, ligesom Enslers oplevelse af sit kræftforløb, skaber forbindelser mellem *flesh* og *place*. Og disse forbindelser er ujævnt fordelt; ikke alle kroppe har samme stofskifte, ikke alle bor *downstream from the chemical plant*. Ikke alle får de samme dele af verden igennem sig. Sygdommen viser os den materielle forbundethed i al sin flertydighed: udsathed, porøsitet, sårbarhed, resiliens, modstandskraft, forgængelighed. I Hertz' værker genfinder man disse vilkår spejlet igen og igen; i monterne, i medicinpakkerne, i ansigter formet af biers arbejde i voks, i de sidelæns introducerede kulturelle og mytologiske figurer og begreber. At pege på altings forbundethed er ikke et endemål i sig selv, men et startpunkt – hvad vil og kan vi gøre med den indsigt? *Altid forandret* er et stort og forbilledligt arbejde med at gøre en kunstnerisk produktion tilgængelig for et større publikum, også efter at det kropslige stof, der har sammensat værkernes materialer, selv er skiftet til nye former.

ADAM BENCARD

LITTERATUR

- Alaimo, Stacey. 2018. "Trans-corporeality". I *The Posthuman Glossary*, red. Rosi Braidotti og Maria Hlavajova, 435-38. London: Bloomsbury.
- Enslers, Eve. 2013. *In the Body of the World*. New York: Metropolitan.
- Jepsen, Nanna Stjernholm. 2021. "Altid forandret: Sygdommens materialitet hos Emil Westman Hertz". *Periskop – Forum for Kunsthistorisk Debat*, nr. 26: 98-113. <https://doi.org/10.7146/periskop.v2021i26.129557>